

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	VALORACIÓN FUNCIONAL E PSICOSOCIAL	Código	651G01007	
Titulación				
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	Anual	Primeiro	Obrigatoria	9
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Fisioterapia, Medicina e Ciencias Biomédicas			
Coordinación	Barcia Seoane, Miriam	Correo electrónico	miriam.barcia.seoane@udc.es	
Profesorado	Barcia Seoane, Miriam Raposo Vidal, Isabel Senin Camargo, Francisco José Souto Camba, Sonia Vilanova Pereira, María	Correo electrónico	miriam.barcia.seoane@udc.es isabel.raposo.vidal@udc.es francisco.senin@udc.es sonia.souto@udc.es maria.vpereira@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Ao final do curso o/a estudante adquirirá a competencia de valorar, dende a perspectiva da fisioterapia, o estado funcional do/ paciente/usuario-a, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais do mesmo, así como coñecer, comprender e aplicar os procedementos manuais e instrumentais de valoración funcional e psicosocial de interese no exercicio profesional da fisioterapia e rehabilitación física, e identificar os fundamentos científicos da súa utilidade e efectividade.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Coñecer, analizar e comprender os procedementos e instrumentos nos que se basea o proceso de valoración fisioterápica.	A2 A3	B1 B2 B3 B4 B5	
Desenvolver o concepto de valoración e identificar as diferenzas entre valoración, exploración e diagnóstico, indentificando as fases do Proceso de Atención Fisioterápica, así como o papel da valoración funcional e psicosocial dentro do mesmo.	A5 A7	B1 B2 B3 B4 B5	
Coñecer os obxectivos xerais da valoración fisioterápica e describir os diferentes tipos de exploración.	A6	B1 B2 B3 B4 B5	
Coñecer e describir o procedemento de exploración visual, manual e instrumental da pel, articulaci3ns, músculos, tend3ns e ligamentos, segundo as normas e cos instrumentos recoñecidos internacionalmente e relacionalos resultados obtidos.	A6 A8	B1 B2 B3 B4 B5	

Coñecer e aplicar a sistemática de valoración funcional ás articulacións do Membro Superior, Membro Inferior e Columna Vertebral.	A5	B1 B2 B3 B4 B5	C9
Avaliar a evolución do problema de saúde do/da paciente/usuario/a, relacionando os resultados cos obxectivos propostos.	A7 A9	B1 B2 B3 B4 B5	
Establecer a relación entre a valoración funcional e psicosocial e os métodos, procedementos e actuacións fisioterápicas desenvolvidas no ámbito clínico, tanto para a selección e dosificación dos procedementos de reeducación ou recuperación funcional, como para as actividades dirixidas á promoción e conservación da saúde.	A3 A8 A15	B1 B2 B3 B4 B5	C6
Deseñar un sistema de rexistro da información obtida durante a valoración, identificando os seus obxectivos e recoñecendo a relevancia do devandito rexistro no ámbito clínico, así como o informe de evolución e alta relativos ao proceso de atención fisioterápica unha vez cubertos os obxectivos propostos.	A10 A19	B1 B2 B3 B4 B5	C1 C9

Contidos	
Temas	Subtemas
PROGRAMA TEÓRICO	1.1. Concepto de valoración, exploración e diagnóstico. Obxectivos da valoración. Tipos de exploración.
TEMA 1.- EXPLORACIÓNS E MEDICIÓNS: Conceptualizacións e clasificacións.	1.2. Métodos de exploración: Entrevista. Técnica da entrevista. 1.3. Sistemas de rexistro da información: historia de fisioterapia. 1.4. Métodos de exploración: inspección, palpación e medicións instrumentais. 1.5. Exploración analítica do tecido cutáneo e subcutáneo visual, manual e instrumental.
TEMA 2.- EXPLORACIÓNS E MEDICIÓNS: Exploración analítica articular estática. Xeneralidades	2.1. Inspección da postura. 2.2. Inspección analítica: volume muscular e contorno muscular. 2.3. Palpación dos tecidos articulares: óseo, músculo-tendinoso e ligamentoso. Localización da interlínea articular.
TEMA 3.- EXPLORACIÓNS E MEDICIÓNS: Exploración analítica articular dinámica.	3.1. Inspección da mobilidade articular: activa. 3.2. Mobilidade articular pasiva. Global e analítica. 3.3. Patrons capsulares e non capsulares de restricción. Sensación terminal. 3.4. Probas de lonxitude muscular. 3.5. Probas instrumentais de amplitude articular: goniometría e cintometría. 3.6. Probas de balance muscular.
TEMA 4.- EXPLORACIÓNS E MEDICIÓNS. A dor	4.1. Xénese e modulación da percepción da dor. 4.2. Tipos de dor. 4.3. Escalas de valoración da dor.

TEMA 5.- EXPLORACIÓN ANALÍTICA E FUNCIONAL DO OMBREIRO E DA CINTURA ESCAPULAR.	5.1- Exploración analítica: 5.1.1- Observación, palpación e probas instrumentais da articulación gleno-humeral, escapulo-toracica, esterno-clavicular e acromio ?clavicular. 5.2- Exploración funcional da articulación gleno-humeral, escapulo-toracica, esterno-clavicular e acromio ?clavicular.
TEMA 6.- EXPLORACIÓN ANALÍTICA E FUNCIONAL DO COMPLEXO ARTICULAR DO CÓBADO, PULSO E MAN.	6.1- Exploración analítica da articulación humero-cubital, humero-radial e radio-cubital superior. 6.2.- Exploración funcional da articulación humero-cubital, humero-radial e radio-cubital superior. 6.3.- Exploración analítica das articulacións radiocarpiana, radiocubital inferior, mediocarpiana, carpometacarpianas, metacarpofalángicas e interfalángicas. 6.4.- Exploración funcional das articulacións radiocarpiana, radiocubital inferior, mediocarpiana, carpometacarpianas, metacarpofalángicas e interfalángicas. 6.5.- Exploración funcional do MMSS e da cintura escapular.
TEMA 7.- EXPLORACIÓN ANALÍTICA E FUNCIONAL DA COXA E CINTURA PÉLVICA.	7.1- Exploración analítica da articulación coxofemoral e articulacións pélvicas 7.2.- Exploración funcional da articulación coxofemoral e articulacións pélvicas.
TEMA 8.- EXPLORACIÓN ANALÍTICA E FUNCIONAL DO COMPLEXO ARTICULAR DO XEONLLO, NOCELLO E PÉ.	8.1.- Exploración analítica das articulacións fémoro-tibial, fémoro-patelar, tibioperonea superior e inferior, morno-peronea-astragalina, subastragalina, articulación de Lisfrac, articulación de Chopart, articulación metatarsofalángicas e inerfalángicas. 8.2.- Exploración funcional do complexo articular do xeonllo, nocello e pé. 8.3.- Exploración funcional do MMII e da Marcha.
TEMA 9.- EXPLORACIÓN ANALÍTICA E FUNCIONAL DO RAQUIS.	9.1.- Exploración analítica e funcional do raquis cervical. 9.2.- Exploración analítica e funcional do raquis dorsal. 9.3.- Exploración analítica e funcional do raquis lumbar
TEMA 10.- EXPLORACIÓNS E MEDICIÓNS: HISTORIA DE FISIOTERAPIA.	10.1- Concepto e obxectivos da historia de fisioterapia 10.2- Apartados básicos da historia de fisioterapia 10.3- Informes de evolución e informes de alta.
TEMA 11: CONSTRUCTO MULTIDIMENSIONAL DE SAÚDE	11.1.- Operativización da saúde. 11.1.1 A saúde física.A saúde mental.A saúde social. O status funcional.A percepción de saúde. 11.2.- Instrumentos de medida do estado de saúde. 11.2.1 Clasificación dos instrumentos de medida segundo ámbito de aplicación, segundo o contido e segundo a súa estrutura. Estudo das propiedades psicométricas: validez e fiabilidade. A súa aplicación nas ciencias da saúde. 11.3.- A calidade de vida e a súa dimensionalización. 11.3.1 Conceptos de calidade de vida e calidade de vida relacionada coa saúde. 11.3.2 As dimensións da calidade de vida. 11.3.3 O modelo conceptual de Wilson e Cleary. 11.3.4 WHOQOL como instrumento universal de medida da calidade de vida.
PROGRAMA PRÁCTICO PRÁCTICA 1: MÉTODOS DE EXPLORACIÓN DA PEL	1.1- Observación da pel 1.2- Palpación da pel 1.3- Exploración instrumental

PRÁCTICA 2: EXPLORACIÓN ARTICULAR INSTRUMENTAL	2.1- Goniometría articular: Técnica xeral 2.1.1- Posición xeral 2.1.2- Posición articular 2.1.3- Psicionamiento do goniometro 2.1.4- Movements de substitución
PRÁCTICA 3: VALORACIÓN MUSCULAR	3.1- Técnica xeral 3.1.1 Posición articular 3.1.2 Estabilización 3.1.3 Proba de gravidade 3.1.4 Proba de resistencia 3.2- Valoración muscular dos músculos da cara
PRÁCTICA 4: VALORACIÓN ANALÍTICA ARTICULAR: Exploración do complexo articular do ombreiro e cintura escapular	4.1- Observación da articulación 4.2- Palpación de: 4.2.1- Tuberosidades óseas 4.2.2- Interlinea articular 4.2.3- Ligamentos 4.2.4- Tendóns 4.2.5- Músculos 4.3- Mobilidade articular manual 4.4- Mobilidade articular instrumental 4.5- Balance muscular 4.5- Probas funcionais
PRÁCTICA 5: VALORACIÓN ANALÍTICA ARTICULAR: Exploración do complexo articular do cóbado, pulso e man.	5.1- Observación da articulación 5.2- Palpación de: 5.2.1 - Tuberosidades óseas 5.2.2 - Interlinea articular 5.2.3- Ligamentos 5.2.4- Tendóns 5.2.5- Músculos 5.3- Mobilidade articular manual 5.4- Mobilidade articular instrumental 5.5- Balance Muscular 5.4- Probas funcionais
PRACTICA 6: VALORACIÓN ANALÍTICA ARTICULAR: Exploración da articulación coxofemoral e cintura pélvica.	6.1- Observación da articulación 6.2- Palpación de: 6.2.1 - Tuberosidades óseas 6.2.2 - Interlinea articular 6.2.3- Ligamentos 6.2.4- Tendóns 6.2.5- Músculos 6.3- Mobilidade articular manual 6.4- Mobilidade articular instrumental 6.5- Balance Muscular 6.4- Probas funcionais

<p>PRACTICA 7: VALORACIÓN ANALÍTICA ARTICULAR: Exploración do complexo articular do xeonllo.</p>	<p>7.1- Observación da articulación 7.2- Palpación de: 7.2.1 - Tuberosidades óseas 7.2.2 - Interlinea articular 7.2.3- Ligamentos 7.2.4- Tendóns 7.2.5- Músculos 7.3- Mobilidade articular manual 7.4- Mobilidade articular instrumental 7.5- Balance Muscular 7.4- Probas funcionais</p>
<p>PRACTICA 8 VALORACIÓN ANALÍTICA ARTICULAR: Exploración do complexo articular do nocello e do pé.</p>	<p>8.1- Observación da articulación 8.2- Palpación de: 8.2.1 - Tuberosidades óseas 8.2.2 - Interlinea articular 8.2.3- Ligamentos 8.2.4- Tendóns 8.2.5- Músculos 8.3- Mobilidade articular manual 8.4- Mobilidade articular instrumental 8.5- Balance Muscular 8.4- Probas funcionais</p>
<p>PRACTICA 9: VALORACIÓN ANALÍTICA ARTICULAR: Exploración da columna vertebral.</p>	<p>9.1- Observación do ráquis 9.2- Palpación de: 9.2.1 - Tuberosidades óseas 9.2.2 - Interlinea articular 9.2.3- Ligamentos 9.2.4- Tendóns 9.2.5- Músculos 9.3- Mobilidade articular manual 9.4- Mobilidade articular instrumental: goniometría e medicións centimétricas. 9.5- Balance Muscular 9.6- Probas funcionais</p>

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Prácticas de laboratorio	A2 A3 A5 A6 A7 A8 A9 A19 B1 B2 B3 B4 C1	45	55	100
Sesión maxistral	A2 A3 A5 A6 A7 A8 A10 A15 A19 B1 B2 B3 B4 B5 C9	42	77	119
Proba mixta	A2 A3 A5 A6 A19 C1 C6 C9	2	0	2
Proba práctica	A5 A6 A8 C9	1	0	1
Atención personalizada		3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Metodoloxía que permite que os/as estudantes aprendan efectivamente a través da realización de actividades de carácter práctico, tales como demostracións, exercicios, experimentos e investigacións.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos/ás estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe. A clase maxistral é tamén coñecida como "conferencia", "método expositivo" ou "lección maxistral?". Esta última modalidade sóse reservar a un tipo especial de lección impartida por un/unha profesor/a en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso case exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia.
Proba mixta	Proba que integra preguntas tipo de probas de ensaio e preguntas tipo de probas obxectivas. En canto a preguntas de ensaio, recolle preguntas abertas de desenvolvemento. Ademais, en canto a preguntas obxectivas, pode combinar preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación.
Proba práctica	Esta proba valora a destreza práctica do/a estudante en diferentes supostos plantexados polo/a profesor/a. Proba na que se busca responder, de forma oral e práctica, a preguntas cortas ou de certa amplitude, valorando a capacidade de razoamento (argumentar, relacionar, etc.), creatividade e espírito crítico. Permite medir as habilidades que non poden avaliarse con probas obxectivas como a capacidade de crítica, de síntese, de comparación, de elaboración e de orixinalidade do estudante; polo que implica un estudo amplo e profundo dos contidos, sen perder de vista o conxunto das ideas e as súas relacións.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio Sesión maxistral	<p>O obxectivo primordial será orientación, apoio e motivación para facilitar o proceso de aprendizaxe.</p> <p>Farase preferentemente de forma non presencial (a través do correo electrónico, Microsoft Teams e/ou do campus virtual Moodle) e/ou, excepcionalmente, de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o/ profesor/a ten asignados a tutorías de despacho).</p> <p>Durante as sesións maxistras recoméndase a formulación de cuestións por parte dos/as alumnos/as (a "participación" é un elemento a ter en conta durante a avaliación continuada).</p> <p>Nas prácticas de laboratorio onde se explorarán diferentes rexións anatómicas, é importante expor "in situ" aquelas preguntas ou dúbidas relacionadas con cada un dos apartados programados. Iso contribuirá a reforzar os aspectos técnicos e perceptivos por parte do/ interesado/a.</p> <p>Na preparación do exame recoméndase expor de forma pública, as cuestións xurdidas durante dito proceso, aproveitando o final das sesións maxistras e/ou prácticas de laboratorio. Igualmente, abríranse diversos foros en moodle para tratar estas dúbidas ou cuestións e que todos/as os/as estudantes poidan beneficiarse das achegas dos seus/súas compañeiros/as.</p> <p>Por tanto, a atención personalizada está orientada a axudar ao/á alumno/a na clarificación de conceptos interrelacionados, resolución de dúbidas e adquirir unha visión integrada deste corpo de coñecementos.</p> <p>Ademais, ten o obxectivo de orientar ao estudante na procura e interpretación das fontes bibliográficas.</p> <p>A atención personalizada exposta farase extensiva ao alumnado matriculado a tempo parcial.</p>

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación

Proba mixta	A2 A3 A5 A6 A19 C1 C6 C9	<p>Proba que integra preguntas tipo de probas de ensaio e preguntas tipo de probas obxectivas.</p> <p>En canto a preguntas de ensaio, recolle preguntas abertas de desenvolvemento. Ademais, en canto preguntas obxectivas, pode combinar preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación.</p>	50
Proba práctica	A5 A6 A8 C9	<p>Proba que valora o desempeño práctico do/ estudante fronte a supostos plantexados polo/a profesor/a.</p> <p>Proba na que se busca responder, de forma oral, a preguntas cortas ou de certa amplitude, valorando a capacidade de razoamento (argumentar, relacionar, etc.), creatividade e espírito crítico.</p> <p>Permite medir as habilidades que non poden avaliarse con probas obxectivas como a capacidade de crítica, de síntese, de comparación, de elaboración e de orixinalidade do/a estudante; polo que implica un estudo amplo e profundo dos contidos, sen perder de vista o conxunto das ideas e as súas relacións.</p>	40
Sesión maxistral	A2 A3 A5 A6 A7 A8 A10 A15 A19 B1 B2 B3 B4 B5 C9	<p>Intervención inherente aos procesos de ensino-aprendizaxe baseada na exposición verbal a través da que os/as alumnos/as e profesor/a interactúan dun modo ordenado, propondo cuestións, facendo aclaracións e expondo temas, traballos, conceptos, feitos ou principios de forma dinámica.</p> <p>Os contidos abordados nas sesións maxistrais serán obxecto de avaliación continuada mediante probas de comprensión que se realizarán, de forma aleatoria, en diferentes momentos do cuadrimestre, e/ou traballos tutelados.</p> <p>Ademais, dentro da avaliación continuada da materia, valorarase tamén a asistencia, puntualidade, actitude, participación razoada, traballo en equipo, resolución de prácticas e axuda aos/ás compañeiros/as durante as mesmas.</p>	10

Observacións avaliación

Para superar a materia requírese ter aprobada a proba mixta e a proba práctica (puntuación igual ou superior a 5/10 puntos en cada proba). Non se sumará a puntuación correspondente á avaliación continuada se non se cumpre este requisito.

Se a cualificación obtida da ponderación da proba mixta e da proba práctica resulta igual ou superior a 5/10 puntos, pero una das partes non alcanza o mínimo esixido (5/10 puntos), a cualificación final será de suspenso (cunha puntuación de 4,9/10 puntos). O mesmo sucede se non se alcanza o mínimo esixido nas dúas parcelas teóricas da materia (primeiro e segundo cuatrimestre).

Se o/a estudante consegue superar unha das partes (proba mixta ou proba práctica) no exame de 1ª oportunidade (maio/xuño), gardarase a cualificación obtida na mesma así como a avaliación continuada só ata a convocatoria de 2ª oportunidade (xuño/xullo).

A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación implicará directamente a nota de suspenso na materia da correspondente convocatoria, invalidando así calquera nota obtida en todas as actividades de avaliación para as seguintes convocatorias.

As porcentaxes asignadas a cada proba poden sufrir pequenas modificacións dun curso a outro en función das necesidades da materia; non obstante o valor do exame (teórico e práctico) non será infeior ó 80% da nota final e o valor da avaliación continuada nunca será superior ó 20%.

Teranse en conta a condición de ?alumnado con matrícula a tempo parcial? para adaptar as datas de avaliación e deseñar unha atención especial nas tutorías.

Fontes de información

Bibliografía básica

- Norkin CC, White CJ. (2006). Goniometría. Evaluación de la Movilidad Articular. 7ª edición. Madrid: Marban
- Hoppenfield S (1979). Exploración de la Columna Vertebral y de las Extremidades. MEXICO: El Manual Moderno
- Petty NJ, Moore AP. (2003). Exploración y evaluación neuromúsculoesquelética. Un manual para terapeutas.. Madrid: McGraw-Hill-Interamericana
- Cleland J. Netter. (2006.). Exploración clínica en ortopedia. Un enfoque para fisioterapeutas basado en la evidencia.. Barcelona: Masson
- Hislop HJ, Montgomery J. (2014). Daniels & Worthinghans´s. Técnicas de Balance Muscular.. Madrid: Elsevier
- Kendall FP, Kendall E, Geise P. (2000). Músculos, Pruebas, Funciones y Dolor postural.. Madrid: Marban
- Gross JM, Fetto J, Rosen E. (2009). Musculoskeletal examination. Chichester : Wiley-Blackwell
- Neumann D.A. (2007). Cinesiología del sistema musculoesquelético : fundamentos de la rehabilitación física . Barcelona : Paidotribo
- Palmer ML, Epler ME (2002). Fundamentos de las técnicas de evaluación músculo esquelética.. Barcelona: Paidotribo
- Seidel HM, Ball JW, Dains JE, Flynn JA, Salomon BS, Steward RW. (2011). Colaboración con los pacientes: realización de la anamnesis. En Manual Mosby de Exploración Física.. Barcelona: Elsevier
- Seidel HM, Ball JW, Dains JE, Flynn JA, Salomon BS, Steward RW. (2011). Piel, pelo y uñas. En Manual Mosby de Exploración Física.. Barcelona: Elsevier
- Martínez A, Patiño S, Paseiro G, Martínez S, Nachez N, Fernández R (2001). Influencia del contexto en la calidad de la entrevista clínica en fisioterapia. . Rev Iberoam Fisioter Kinesiol 2001;4(2):75-80
- Martínez A, Fernández R, Medina F, Raposo I, Viñas S, Chouza M. (2001). Influencia del contexto en la calidad de la entrevista clínica en fisioterapia.. Fisioterapia 2002;24(2):90-96
- Hislop HJ, Montgomery J. (2003). Daniels & Worthinghans´s. Técnicas de Balance Muscular.. Madrid: Elsevier
- Dutton M. (2012). Orthopaedic. Examination, Evaluation & Intevention. New York: McGraw-Hill
- Meadows JT. (2000). Diagnóstico Diferencial en Fisioterapia.. Madrid: McGraw-Hill-Interamericana
- Frisch H. (2005). Método de exploración del aparato locomotor y de la postura. Diagnóstico a través de la terapia manual.. Barcelona : Paidotribo
- Rodríguez MJ. (2006). Valoración y manejo del dolor. . Madrid: Arán
- Hazle M. (2003). Proceso evaluativo músculo esquelético. Amplitud de movimiento articular y test manual de fuerza muscular.. Barcelona: Paidotribo
- Daza Lesmes J. (2007). Evaluación clínico-funcional del movimiento humano.. Bogotá: Médica Panamericana
- 1-Martínez A, Patiño S, Paseiro G, Martínez S, Nachez N, Fernández R.Influencia del contexto en la calidad de la entrevista clínica en fisioterapia. Rev Iberoam Fisioter Kinesiol 2001;4(2):75-80-2-Martínez A, Fernández R, Medina F, Raposo I, Viñas S, Chouza M. Influencia del contexto en la calidad de la entrevista clínica en fisioterapia. Fisioterapia 2002;24(2):90-96-3-Seidel HM, Ball JW, Dains JE, Flynn JA, Salomon BS, Steward RW. Colaboración con los pacientes: realización de la anamnesis. En Manual Mosby de Exploración Física. Barcelona: Elsevier; 2011-4-Seidel HM, Ball JW, Dains JE, Flynn JA, Salomon BS, Steward RW. Piel, pelo y uñas. En Manual Mosby de Exploración Física. Barcelona: Elsevier; 2011-5-Meadows JT. Diagnóstico Diferencial en Fisioterapia. 2ª edición. Madrid: McGraw-Hill-Interamericana; 2000. 6-Daza Lesmes J. Evaluación clínico-funcional del movimiento humano. Bogotá: Médica Panamericana, 2007.7-Dutton M. Orthopaedic. Examination, Evaluation & Intevention. New York: McGraw-Hill, 2012.8-Cleland J. Netter. Exploración clínica en ortopedia. Un enfoque para fisioterapeutas basado en la evidencia. Barcelona: Masson,2006.9-Norkin CC, White CJ. Goniometría. Evaluación de la Movilidad Articular. 7ª edición. Madrid: Marban; 2006.10-Hislop HJ, Montgomery J. Daniels & Worthinghans´s. Técnicas de Balance Muscular. 9ª edición. Madrid: Elsevier; 2014. 11-Kendall FP, Kendall E, Geise P. Músculos, Pruebas, Funciones y Dolor postural. 4ª Edición. Madrid: Marban; 2000. 12-Hoppenfield S. Exploración de la Columna Vertebral y de las Extremidades. Méjico: El Manual Moderno; 1979.13-Rodríguez MJ. Valoración y manejo del dolor. 1ª edición. Madrid: Arán; 2006.14-Petty NJ, Moore AP. Exploración y evaluación neuromúsculoesquelética. Un manual para terapeutas. 2ª edición. McGraw-Hill-Interamericana: Madrid; 200315-Hazle M. Proceso evaluativo músculo esquelético. Amplitud de movimiento articular y test manual de fuerza muscular. 2ª edición. Paidotribo: Barcelona, 2003.16-Palmer ML, Epler ME. Fundamentos de las técnicas de evaluación músculo esquelética. 1ª edición. Paidotribo: Barcelona, 2002.17-Frisch H. Método de exploración del aparato locomotor y de la postura. Diagnóstico a través de la terapia

UNIVERSIDADE DA CORUÑA

manual. 1ª edición. Paidotribo: Barcelona, 2005.

Bibliografía complementaria	- Jesús Seco Calvo (2016). Métodos Específicos de Intervención en Fisioterapia. Madrid: Panamericana - Jesús Seco Calvo (2016). Fisioterapia en Especialidades Clínicas. Madrid: Panamericana
------------------------------------	--

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

ANATOMÍA I E HISTOLOXÍA/651G01001

FISIOLOXÍA/651G01003

BIOFÍSICA E BIOQUÍMICA/651G01004

MARCO TEÓRICO DA FISIOTERAPIA E A REHABILITACIÓN FÍSICA/651G01006

FISIOTERAPIA XERAL/651G01008

Materias que continúan o temario

Observacións

Para axudar a conseguir unha contorna inmediata sustentable e cumprir cos obxectivos estratéxicos do Plan Green Campus da Facultade de Fisioterapia, os traballos documentais que se realicen nesta materia poderanse solicitar tanto en formato papel como virtual ou soporte informático. De realizarse en papel, seguiranse na medida do posible as seguintes recomendacións xerais:- Non se utilizarán plásticos.- Realizaranse impresións a dobre cara.- Empregarase papel reciclado.- Evitarase a realización de borradores.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías